

"Еден стар човек, на 80 години, ми рече: Синко, ниту јас ќе можам да ја посетам мојата татковина ниту, пак, имам можност да ја посетам, но ова државјанство ќе го чувам под перница како сатисфакција дека сум Македонец...", вели Исмаил Бојда.

Пишува:
Жаклина МИТЕВСКА

Речиси во сите делови на Република Турција живеат Македонци по потекло, а нивното иселување од Македонија и од македонските простори се одвивало во две - три етапи. Првата етапа била со размена на населението меѓу Грција и Турција, односно Северна Грција и Турција. Од Република Турција беа иселени Маџарите, а од Република Грција било иселено помачкото население познато како Помаџи, кои всушност се Македонци со исламска религија. Такво помачко население и денес има во пограничниот дел со Грција и Бугарија, односно кај Родопите и тие се регистрирани како Македонци со исламска религија. Второто иселување било пред Втората светска војна и тоа под името на исламот и ветената турска земја како муслиманска држава, која ќе им пружела верска помош, иако ова население не го познавало турскиот јазик.

"Најголема миграција од просторите на Република Македонија се одигра од 1950 до 1970 година, тогаш цели села се испразнија во просторите на Република Турција. Дел од Западна Македонија, Централна Македонија и источниот дел на Македонија, сите кои по религија беа муслимани одеа во оваа ветената држава на исламот, затоа што на овие простори се шпекулираше дека ќе се градат православни држави. Службите прво влијаеја на видни фамилии во селата, наоѓаа начини како да им се најде недостаток во нивното дејствување на новоослободената држава ФНРЈ, особено се бараа луѓе кои беа малку побогати, им се наоѓаше недо-

статок како воени профитери, им се одземаа имотите и тие ги напуштаа терените на тогашна Југославија, односно просторите на Македонија, Косово и Санџак. Овие луѓе во Република Турција одеа со турско државјанство, приме-

но во конзуларното претставништво на Република Турција во Скопје, беа задржувани во Едрене во логори и им ги менуваа нивните предзнаци на презимињата. На пример, би спомнале само едно - од Маслар во Демиралли. Да не спомнуваме и други презимиња оти во Република Турција не можеле да останат со такви презимиња за да си го знаат коренот, оти Турците не дозволуваа да останат презимиња од вакви места. Асимилацијата на едно население не се вршеше само на едно колено, така и тие размислуваа, односно дека ако таа продолжи на второ, трето или четврто колено, тогаш ние ќе го изгубиме македонскиот идентитет", вели претседателот на Сојузот на Македонците со исламска религија, Исмаил Бојда.

ОРГАНИЗИРАНOST

Во Македонија две третини од средините каде што живејат Македонци со исламска религија беа иселени (на пример, село Болетен кое е целосно иселено во градот Маниса-Турција). Во овој момент во Република Турција има концентрација на поголем број македонско население во Истанбул, Измит, Измир, Каршијака, Маниса, Едрене и дел во Кападокија. Не дека ова население не се снашло добро во Република Турција

ЕДЕН ОД МАКЕДОНСКИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТРИ ВО РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА

СЕ ОТКАЖУВАМЕ Л

во однос на живејачката, туку дел од нив се и многу почитувани граѓани на оваа држава, како во образовниот, така и во економскиот дел на животот. Тие се видни граѓани, ги почитуваат државата и нејзиниот Устав, но со копнеж за своите краишта постојано се сеќаваат дека потекнуваат од овие делови на поранешна Југославија. Дури и нивните деца, внуци, кои се родени во Република Турција се школуваат на турски, но го владеат и македонскиот јазик.

"Сојузот на Македонците со исламска религија минатата година направи една средба со иселениците во Турција и тогаш беше снимен филмот 'Мостови'. Но, тој не е прикажан во Република Македонија, за да им се долови на македонските граѓани носталгијата која тие ја имаат кон татковината, желбата за убавиот живот во нивната поранешна татковина. Во Република Турција речиси во сите градови Македонците муслимани имаат организирано културни центри. Само како податок во Истанбул се формирани 19 културни центри со имиња од градовите од каде што се иселувани. Да напомниме: Македонски културен центар Кичево, МКЦ Госпитар, МКЦ Скопје, МКЦ Штип, МКЦ Струмица и др. Во тие културни центри го негуваат фолклорот, разменуваат

информации за состојбите на останатиот дел на нивните фамилии кои останаа во Македонија. Би ги спомнал и културните центри во Маниса и Измир. Но, се пожалија дека им недостасува литература за формирање библиотеки, при што од наша страна им беа доставени многу книги. Македонија треба да побара дополнителна настава на македонски јазик за Македонците муслимани во Турција. Со тогашниот наш престој во Маниса, Измир - Каршијака, сами увидовме дека се пеат најстарите македонски песни, снимени се цедиња на македонски јазик во Република Турција, а имаат формирано и фолклорна секција со оркестар кој ги развеселува луѓето на свадби", додава Исмаил Бојда.

ДЕНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА

Кога овие граѓани заминаа во Република Турција беа принудени да се откажат од македонското за да примат турско државјанство. Но, цело време размислуваат како да ја реализираат идејата за добивање двојно државјанство. Деновиве повторно се актуелизира нивното барање.

"Во 2001 година - дополнува Бојда - тоа им беше овозможено според Законот за државјанство, член 11- по потекло Македонци, да можат

сите Македонци да добијат државјанство од сопствената држава и тие побрзаа да поднесат барање за да го имаат тоа како сатисфакција дека се од овие краишта. Но, за жал, овој нивен вековен сон многу кратко траеше, оти по изборите во 2002 година како прва задача на новите власти да беше да го преформулираат член 11 оти ќе сме биле многу Македонци. За жал, ова се случува само на наши простори, државата Република Македонија да се откаже од Македонците кои живеат во дијаспората. За разлика од сите наши соседи, кои перманент-

лувам во насока на тоа дека Министерството за иселеништво кое беше претворено во Агенција, за жал, сега укината, дека некој во Република Македонија има желба да не остави толку колку што сме, а со оглед на економската состојба на населението, кое бара начин како да си ги прехрани фамилиите, тоа перманентно ги напушта нашите простори, и ќе бидеме и помалку отколку што сме. Да напоменам дека од 1990 година до денес околу 70.000 академски граѓани Македонци ги напуштија сопствените огништа поради економското опстојување на

ги дознаваат само од луѓето кои бараат да се здобијат со вакви државјанства. Но, не се само тие, забораваме дека ги има и од Република Албанија, Голо Брдо, Гора, Мала Преспа. Ако оваа власт под притисок на албанските партии на граѓаните од албанско етничко потекло, им отвори месни канцеларии за издавање македонски државјанства во Брест, Малино и Танушевци, тогаш должна е во амбасадите во соседните држави да отвори месни канцеларии или конзуларни претставништва за таму граѓаните да се здобиваат со државјанство по потекло.

"Како Сојуз на Македонци со исламска религија се заложуваме перманентно на овие граѓани да им се излезе во пресрет, да го имаат она што им следува, а никој нема право да им го одземе, правото дека се Македонци. Свесни сме дека државата ќе мора да најде начин да се реши ова и затоа во сите места организираме друштва, на пример, во Србија и Црна Гора формираме Македонски национален совет, во Албанија дури се обидовме да излеземе на парламентарните избори со наш кандидат, формираме и партија, во Бугарија е регистрирано Здружение на Помаците - Сонце, со тенденција да прерасне во партија. Но, овие наши напори не се помогнати, дури се спречувани. Потребна ни е целосна поддршка од Министерството за надворешни работи, кое треба да ги помага друштвата, но тоа немаше одек. Во средствата за јавно информирање се наведува бројка од 500.000 Македонци кои живеат во Турција, од кои 60.000 бараат македонско државјанство. Како претседател на Сојузот на Македонците со исламска религија сакам да ја демантирам бројката од 500.000 Македонци во Турција, ако според нивни кажувања во Маниса и Саруханди, соседната општина, има 200.000 Македонци по потекло, а во Измир и Каршијака околу 100.000, тогаш колку има во другите градови. Значи, бројката е поголема. Затоа бараме Амбасадата и конзуларното претставништво, а и формираните друштва да направат напори да ги создаеме точните бројки, а на оваа Влада на РМ и на идните влади им сугерираме да им овозможат издавање државјанства по потекло Македонци, без оглед дали тие некогаш ќе бидат во состојба да се вратат на овие простори. Да напоменам дека еден стар човек, на 80 години, ми рече: Синко, ниту јас ќе можам да ја посетам мојата татковина ниту, пак, имам можност да ја посетам, но ова државјанство ќе го чувам под перница како сатисфакција дека сум Македонец", објаснува Исмаил Бојда.

И ОД НАЦИЈАТА?

но и сега издаваат државјанства по потекло, на пример, Република Албанија, Република Бугарија која во Македонија отвори многу агенции за издавање бугарско државјанство, нашава држава се откажува од дијаспората, не знам од кои причини, а граѓаните, односно овие Македонци се оставени на тивка денационализација и асимилација од страна на соседите. Ми дава за право да размис-

ливните фамилии. Ако се продолжи перманентно со негирање на македонската нација на овие простори, за жал, ќе ни се оствари голата вистина дека во 2020 година повеќе ќе нема Македонци. Затоа што државата отстапува од националната програма".

Според објаснувањето на Исмаил Бојда, во 2002 година се поднесени околу 80.000 барања за државјанства по потекло Македонци. Бројките

Во никој случај не смее да се стравува дека партиите ќе имаат пратеник или повеќе од овие македонски граѓани. За жал, и во тој дел Македонците се обесправени зашто на Македонците по потекло не им е овозможено, односно немаат право на глас на изборите во Македонија, иако сите други држави во амбасадите и во конзуларните претставништва имаат отворено гласачки места.

ОД МИНАТОГОДИШНАТА СРЕДБА СО МАКЕДОНЦИТЕ МУСЛИМАНИ ВО ТУРЦИЈА